

milieudefensie
anders kijken, anders kiezen

**Internetconsultatie aanpassing vergunningstelsel aardwarmte
Reactie Milieudefensie, 17 juli 2019**

In de zoektocht naar duurzame energiebronnen in het kader van de energietransitie ziet Milieudefensie de voorliggende wijziging van de Mijnbouwwet als een positieve, verstandige en logische stap.

Hieronder vindt u enkele opmerkingen, gericht op aanvulling en verbetering van het voorstel waar het de belangen van omwonenden, het milieu en de natuur betreft.

Nadelige effecten winning aardwarmte

Het valt op dat het wetsvoorstel en het daaraan voorafgaande onderzoek vooral de invloed op de activiteiten van andere exploitanten lijkt bekeken, naast de economische en maatschappelijke potentie van geothermie.

Plannen en besluiten over diepboringen voor geothermie zijn in de Bijlage bij het Besluit m.e.r. onder D 17.2 als m.e.r. beoordelingsplichtig aangewezen. Het had ook daarom voor de hand gelegen om meer aandacht aan de mogelijke risico's voor natuur, milieu en omwonenden te schenken, in het vooronderzoek en ook in de MvT bij het voorstel.

In de PlanMER voor de Nationale Omgevingsvisie is over de mogelijk nadelige effecten opgemerkt:

“ Ingrepen in de bodem als gevolg van de aanleg van energieinfrastructuur (warmtenetten en bodemenergiesystemen), (...) kunnen mogelijk leiden tot aantasting van archeologische waarden of bodem (...). Ook kunnen WKO-systemen en geothermie mogelijk leiden tot nadelige effecten op de bodem en grond- en oppervlaktewater. De risico's op bodem en water hangen samen met veranderingen in grondwaterstromingen, temperatuurveranderingen en mogelijke lekkage. Dit vormt ook weer een risico voor natuurwaarden die afhankelijk zijn van het grondwater. Bij de keuze voor geothermie dient lokaal rekening gehouden te worden met A.S.V.'s. Dit betreffen door provincies aangewezen Aanvullende Strategische Voorraden ten behoeve van het kunnen beschikken over voldoende schoon grondwater voor drinkwater.”

Bij plannen en besluiten over uitvoering van geothermieprojecten zullen m.e.r.-beoordelings-besluiten moeten worden genomen en in sommige gevallen m.e.r.ren worden opgesteld. Heeft uw ministerie voldoende inzicht in de mogelijke risico's van geothermie, die uit de onderzoeken kunnen blijken, en kunt u daar informatie over verstrekken?

Fase toewijzing zoekgebied:

In de MvT is o.m. op p. 5 vermeld dat de aanvrager in dit zoekgebied nader onderzoek kan doen naar de ondergrond. Op p. 6 staat het tegenovergestelde: "Op grond van de toewijzing zoekgebied mogen er geen fysieke activiteiten in de diepe ondergrond worden ondernomen." Daarvoor is een startvergunning nodig.

Dit is met elkaar in tegenspraak. Nader onderzoek naar de ondergrond omvat naar ons idee ook proefboringen, en alle activiteiten die daarvoor nodig zijn. Dat hiervoor mogelijk alleen omgevingsvergunningen en - meldingen nodig zijn, betekent nog niet dat er in het kader van de Mijnbouwwet geen aandacht aan geschonken hoeft te worden. Bij het vergelijkbare stelsel van exploratieboringen voor aardgas is duidelijk gebleken dat er juist in dit stadium vaak onherstelbare schade optreedt door aanleg van tijdelijke voorzieningen, waarvoor meestal geen regelingen gelden ter bescherming van belangen van natuur, milieu en mensen.

In artikel 24e staat omschreven waar een aanvraag toewijzing zoekgebied aan moet voldoen. In de MvT staat dat in deze fase er geen uitgewerkt technisch plan vereist is, maar slechts een serieus businessplan waarmee de aanvrager blijkt geeft zicht te hebben op de omvang, betekenis en risico's van zijn voornemen. Qua risico's zijn schade aan milieu, natuur e.d. zeer relevant voor de beoordeling van de aanvraag. In art. 24e ontbreekt de eis van een toelichting over hoe men - in eerste instantie globaal - het voorkómen van milieu- en bodemschade en verontreiniging van (drink)water denkt te borgen. Ook in artikelen 24g en 24i staat de bescherming van milieu niet expliciet genoemd.

Gezien de nauwe samenhang met de omgevingsvergunningen en de integrale manier van denken die daaraan gekoppeld is, is het efficiënt en verstandig om ook in dit stadium vast de de bescherming van natuur, milieu en mensen mee te nemen. Uit de Mvt blijkt niet dat dit in deze fase al een expliciet aandachtspunt is. Milieudefensie dringt erop aan om dit aan te passen, met het oog op rechtsbescherming van belanghebbenden, efficiency, en het voorkomen van onderzoekskosten voor terreinen waarvan al vooraf duidelijk is dat zij vanwege milieu- en andere risico's niet kunnen worden gebruikt.

Het betrekken van burgers als belanghebbenden zal pas gebeuren in het stadium van de startvergunning, niet in het stadium van de zoekvergunning, anders dan partijen als GS en B&W (art 24g). Wij dringen er op aan burgers in de fase van de aanvraag zoekvergunning al te betrekken zodat hun belangen al in een vroeg stadium kunnen worden meegewogen. Daardoor zal meer informatie naar boven komen waar bij beoordeling van de aanvraag (al dan niet in een latere fase) rekening mee moet worden gehouden.

In artikel 24g staan aanwijzingen voor GS, B&W en waterschappen over het kader dat geldt voor hun adviezen. Hierin mist Milieudefensie een expliciete verwijzing naar de bescherming van milieu, water, en bodem. In de MvT wordt slechts gesteld dat het hier gaat om 'strategische drinkwatervoorraden'. Ook stelt de MvT dat in deze fase adviezen slechts betrekking zullen hebben op geschiktheid van het gebied vanuit het oogpunt van gebruiksmogelijkheden. Zoals eerder gezegd: gezien de nauwe samenhang met de omgevingsvergunningen en de integrale manier van denken die daaraan gekoppeld is, is het

efficiënt en verstandig om ook in dit stadium vast de genoemde beschermingsdoelen mee te nemen.

In de artikelen 24i en 24p ziet Milieudefensie graag een expliciete borging van de bescherming van milieu, bodem en water opgenomen.

Fasen van de startvergunning en vervolvergunning

In artikel 24n en volgens de MvT wordt het aanvragers actief in aangrenzende gebieden vergemakkelijkt om zonder voorafgaande aanvraag toewijzing zoekgebied en de daaropvolgende toewijzing 'mee te liften' op de aanvraag startvergunning.

Ook blijkt uit dit artikel dat aangrenzende gebieden waarbinnen geen andere partij actief is, maar welke wel relevant kunnen zijn voor deze activiteit van deze aanvrager, ook bij de aanvraag startvergunning betrokken kunnen worden. Milieudefensie heeft hier ernstig bezwaar tegen omdat de zorgvuldigheids-eisen voor de voorfase-aanvraag en toewijzing zoekgebied op deze manier niet gelden voor de gevallen uit artikel 24n. Artikel 24q en de tekst in de MvT belicht al de complicaties die een dergelijke gang van zaken met zich meebrengt.

In artikel 24p ontbreekt nog een regeling over hoe monitoring zal plaatsvinden van effecten als bodemdaling en dergelijke. Ook moet worden geborgd dat belanghebbenden (zoals omwonenden) zo snel als mogelijk in kennis worden gesteld van de resultaten van het gehele monitoringsproces. Op welke termijn zal worden voorzien in een schaderegeling indien er toch schade optreedt?

In de MvT staat bij de afwijzingsgronden uit artikel 24u een verwijzing naar de afwijzingsgronden voor delfstoffen uit de Mijnbouwwet (art. 9 eerste lid onder f), maar daarbij, en ook in het wetsvoorstel, ontbreekt een grond, namelijk risico's voor de natuur. Zo kunnen lekkages van water en meekomend gas mogelijk schade opleveren aan de natuur. Een negatieve beoordeling op grond van de Wet natuurbescherming kan in zo'n geval een reden zijn om het project af te blazen. Het voorkomen van schade is dan ook in het belang van de exploitant.

In het voorstel en de MvT is aangegeven dat aanvullende strenge normen en zekerheidsstelling in aanvullende AMvB 's en/of ministeriële regelingen kunnen worden opgenomen. Het is van groot belang dat deze regels er daadwerkelijk komen en zo snel mogelijk, direct na de inwerkingtreding van de wet, van toepassing zullen zijn, zoals dat ook voor de winning van delfstoffen is gebeurd. Zie hierover b.v. artikel 24 u, 24x lid 2, 24 ac lid 4 en 24 ag lid 4 en ook t.a.v. de vervolgfase in artikelen 24 ak lid 4, 24 am lid 4 en 24ap. Vooral bij de vervolvergunning die immers geen eindtermijn kent is dit van essentieel belang! Kunt u aangeven op welke termijn hierin zal worden voorzien?

Uit het wetsvoorstel en de MvT blijkt dat vervolvergunningen geen eindtermijn (hoeven te) kennen. Dit heeft tot gevolg dat er geen regeling geldt voor nazorg bij (tijdelijk) buiten gebruik gestelde putten. Dat kan betekenen dat er niet opgemerkte lekkages kunnen optreden, en andere nadelige gevolgen. Ook is er in geval van een 'eindeloze' vergunning geen reden om een grondige herziening op basis van actuele kennis en ervaring. Wij raden u dringend aan om ook aan vervolvergunningen een vaste termijn te koppelen en verlenging

alleen mogelijk te maken als de vergunning nog voldoet aan de dan geldende kwaliteitseisen.

Onderdeel T: In deze wetswijziging wordt de Mijnraad om advies gevraagd in de startvergunningsfase, niet in de vervolvergunningsfase. Wij pleiten ervoor om dit wijzigen en om de Mijnraad vanwege haar technische kennis wel advies (als second opinion) te vragen over de beoordeling in artikel 24ah, namelijk of de verlening van de vervolvergunning aardwarmte ten opzichte van de startvergunning aardwarmte leidt tot een significant:

- a. nadelig gevolg voor het milieu als gevolg van de wijze van winning;
- b. nadeliger effect van de bodembeweging ten gevolge van de winning;
- c. groter risico voor omwonenden of grotere schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan.